

Ojczyzno ma (1981)

słowa i muzyka: ksiądz Karol Dąbrowski

Pieśń patriotyczna z 1981 r. związana z ruchem pierwszej Solidarności. Śpiewana w okresie stanu wojennego m.in. podczas Mszy św. w intencji Ojczyzny. Najbardziej znane nabożeństwa odprawiane były przez ks. Jerzego Popiełuszkę w kościele św. Stanisława Kostki w Warszawie

Nota historyczna

Jerzy Popiełuszko podczas mszy. Ze zbiorów Andrzeja Iwańskiego. Źródło: Cyfrowe Archiwum Pamiątek Licencja: CC BY-SA 3.0 PL

Jerzy Aleksander (Alfons) Popiełuszko (1947-1984)¹ był polskim duchownym rzymskokatolickim, franciszkańskim tercjarzem, kapłanem warszawskiej „Solidarności” i obrońcą praw człowieka. Pochodził z chłopskiej rodziny z Podlasia, bardzo religijnej i kultywującej tradycje patriotyczne. W 1965 roku wstąpił do Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie. W latach 1966-68 odbył zasadniczą służbę wojskową w specjalnej jednostce dla kleryków w Bartoszycach (54 Batalion Ratownictwa Terenowego²). Skutkiem zaostrzonego rygoru służby były kłopoty zdrowotne, które dręczyły go do końca życia. W 1971 roku zmienił imię Alfons na Jerzy Aleksander. 28 maja 1972 roku otrzymał święcenia kapłańskie z rąk Prymasa kardynała Stefana Wyszyńskiego. W pierwszych latach pełnił posługę w Aninie, Ząbkach oraz w warszawskim kościele

Dzieciątka Jezus. W 1978 roku z powodu słabego zdrowia ksiądz Popiełuszko został przeniesiony do parafii przy kościele akademickim Św. Anny w Warszawie. Prowadził tam konwersatoria i rekolekcje dla studentów medycyny. Odprawiał również comiesięczne nabożeństwa dla średniego personelu medycznego.

ŚPIEWNIK NIEPODLEGŁOŚCI

Z uczestniczących w nich osób Popiełuszko organizował opiekę medyczną w czasie dwóch pierwszych polskich pielgrzymek Jana Pawła II. Nadmiar wyczerpującej pracy kolejny raz nadwyrężył jego zdrowie i w maju 1960 roku został przeniesiony do kościoła Św. Stanisława Kostki, w którym prowadził duszpasterstwo medyczne. Od sierpnia 1980 ksiądz Jerzy Popiełuszko był związany ze środowiskami robotniczymi i aktywnie wspierał „Solidarność”. Prowadził wówczas msze w Hucie „Warszawa”. Po wprowadzeniu Stanu Wojennego organizował akcje charytatywne oraz pomoc dla prześladowanych i ich rodzin. Od 28 lutego 1982 roku prowadził Msze za Ojczyznę (w każdą ostatnią niedzielę miesiąca), przyciągające coraz więcej uczestników. Swoje duszpasterstwo opierał na przesłaniu „Nie daj się zwyciężyć złu, ale zło dobrem zwyciężaj”. Odwagą i niezłomną postawą ksiądz Popiełuszko zyskał wielki autorytet i popularność, tak w Warszawie jak i w całej Polsce. 19 maja 1983 roku poprowadził pogrzeb zamordowanego przez MO Grzegorza Przemyska³. W tym samym roku organizował Pielgrzymkę Ludzi Pracy na Jasną Górę w Częstochowie. Władze komunistyczne uznały działalność księdza Popiełuszki za zagrożenie. Stał się wówczas celem oszczerczych ataków propagandowych („np. prowokacja na Chłodnej”). Nasilenie tej akcji przypadło na początek września 1984 roku. 13 października doszło do pierwszej, nieudanej próby porwania. Wobec eskalacji zagrożenia i problemów zdrowotnych ksiądz Prymas Józef Glemp 16 października zaproponował Popiełuszce wyjazd na studia do Rzymu. Ksiądz postanowił jednak zostać w Polsce. 19 października został porwany przez grupę funkcjonariuszy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, po czym torturowany i bestialsko zamordowany. Ciało wrzucono do Wisły przy zaporze we Włocławku. Wyłowiono je 30 października. Pogrzeb księdza Jerzego odbył się 3 listopada 1984 roku w Warszawskie. Był wielką manifestacją antykomunistyczną, która zgromadziła – według różnych ocen – od 600 tysięcy do miliona osób. 6 czerwca 2010 roku w Warszawie ogłoszono księdza Jerzego Popiełuszkę błogosławionym Kościoła katolickiego.

Proces bezpośrednich sprawców zamordowania (oficerowie MSW – Grzegorz Piotrowski, Leszek Pękala i Waldemar Chmielewski) księdza Jerzego trwał od 27 grudnia 1984 do 7 lutego 1985 roku. Skazano ich na kary od 14 do 25 lat pozbawienia wolności.

Papież Jan Paweł II nad grobem księdza Jerzego Popiełuszki w Warszawie. Źródło: Polska Akademia Umiejętności

Analiza tekstu

Pieśń „Ojczyzno ma” jest w swoim klimacie i stylistyce połączeniem hymnu maryjnego z żałobnym lamentem o treści patriotycznej. To pieśń „ludu” rozpaczającego nad niedolą swojej Ojczyzny, ale też niezłomnie wierzącego w jej rychłe odrodzenie. Pierwsza zwrotka jest przypomnieniem polskich walk o niepodległość („tyle raz pragnęłaś wolności”) i związanych z nimi represji „katów”. Zwraca też uwagę na to, że kiedyś Ojczyznę „dławili” obcy, a dzisiaj „brata zabija brat”. Jest to odwołanie się do bratobójczego charakteru ówczesnego konfliktu, który rozdzierał nie tylko naród, ale często także polskie rodziny. Powtarzany po każdej zwrotce refren jest lamentem nad cierpieniami Ojczyzny. Kolejna zwrotka rozpoczyna się wizją polskiego białego orła, skrępowanego „krwawym łańcuchem”. Kontrapunktuje z nią „wolności dzwon” zwiastujący rychłe rozerwanie więzów. Aby zrozumieć symbolikę tej zwrotki należy osadzić ją w historycznym kontekście – czasie pierwszej „Solidarności” i powszechnej nadziei na odzyskanie przez Polskę wolności. Trzecia zwrotka odwołuje się do „Królowej Polskiej Korony”. Mamy tutaj połączenie typowej dla poezji patriotycznej personifikacji „Matki – Ojczyzny” z religijną postacią Matki Boskiej, często nazywanej w polskiej tradycji religijnej „Królową Polski”. Zwrotka jest błaganie cierpiącego ludu o wolność, pokój i miłość, które pozwolą mu wiernie stać przy swojej „Matce”. Czwarta zwrotka ponawia zawołanie do „Królowej Polski”, która jest „wolnością i nadzieją w niewoli”. Aby to zrozumieć musimy przypomnieć sobie szczególną rolę Kościoła katolickiego w tamtym czasie. Wobec komunistycznego ucisku tworzył on wspólnotę, która była z jednej strony schronieniem przed opresją, a z drugiej dawała właśnie tak bardzo potrzebną nadzieję. Ostatniej zwrotce historia dopisała szczególną wymowę. Opisuje ona śmierć „pasterza – kapłana”, co możemy uznać za przypomnienie ofiary polskich księży mordowanych w czasie II Wojny oraz tych, którzy zginęli we wcześniejszych latach PRL-u. Pieśń powstała jeszcze za życia księdza Jerzego, ale jego tragiczna śmierć nadała jej wstrząsający charakter nieoczekiwanego proroctwa.

Opracował: Piotr Pacak

ŚPIEWNIK NIEPODLEGŁOŚCI

---

¹ Jerzy Aleksander Popiełuszko, wcześniej Alfons Popiełuszko[b] (ur. 14 września 1947 w Okopach, zm. 19 października 1984 we Włocławku) – polski duchowny rzymskokatolicki, tercjarz franciszkański, kapelan warszawskiej „Solidarności”, obrońca praw człowieka w PRL, zamordowany przez funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa, błogosławiony i męczennik Kościoła katolickiego. Pośmiertnie odznaczony Orderem Orła Białego. [Strona na Wikipedii](#), [Portal tematyczny na stronie IPN](#), [Jerzy Popiełuszko – posłaniec prawdy. Film na cda.pl](#), [Zwycięzcy nie umierają – film na Youtube](#), [Jestem gotowy na wszystko – film na Youtube](#), [Jak zginął ksiądz Jerzy – film na ipn.tv](#)

² Artykuł o 54 Batalionie na [repozytorium.umk.pl](#)

³ Grzegorz Przemek (ur. 17 maja 1964 w Warszawie, zm. 14 maja 1983 tamże) – polski poeta, syn poetki Barbary Sadowskiej i Leopolda Przemka. Uczeń XVII LO im. Frycza Modrzewskiego. Został pobity przez milicjantów, co doprowadziło do jego śmierci. [Strona na Wikipedii](#)